

Henri HEIMANS

Rustend magistraat en strijder voor de rechten van geïnterneerden

In januari wordt Henri HEIMANS 68. „Ik ben geboren in 1948. Symbolisch, want dat is het jaar van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.” Een rode draad in het leven van de voormalige topmagistraat, die nog altijd strijdt voor de rechten van geïnterneerden. Afgelopen weekend kreeg hij daarvoor de prijs van de Liga voor Mensenrechten.

‘Ik ben mateloos geboeid door mensen en het menselijke falen’

Jan COLLA

Het is waar wat ze zeggen: Henri HEIMANS is meer teddybeer dan pitbull. Streng, maar rechtvaardig, integer, op zoek naar de mens achter de dader. Op die manier leidde hij het onderzoek naar Lernout & Hauspie, de zaak Fortis, maar vooral ook veel dossiers van geïnterneerden, mensen met een psychische stoornis die strafbare feiten plegen. „Slachtoffers en daders moeten altijd het gevoel hebben dat er echt naar hen is geluisterd.”

– *Uw ouders waren oorlogsvluchtelingen.*
Mijn moeder was een Nederlandse uit Zeeland. Zij ging in Brussel op kot, in de jaren 1930, en studeerde viool aan het conservatorium. In dat progressieve artistieke milieu leerde ze haar eerste man kennen. Tijdens de bezetting waren ze actief in het verzet, met clandestiene pers. In 1942 is ze gearresteerd en afgevoerd naar het concentratiekamp in Ravensbrück. Toen ze in 1945 werd bevrijd, bleek dat haar man in Brussel was gefusilleerd. Na de oorlog leerde ze mijn vader kennen, die van Joodse origine is. Hij was in 1943 ook gearresteerd, werd eerst opgesloten in het folterkamp van Breendonk, en nadien afgevoerd naar Auschwitz.

– *Hoe werkte de oorlog door in uw opvoeding?*
Vóór de oorlog hadden mijn ouders een ruim sociaal netwerk, erna hadden ze, behalve met familie in Nederland, nog weinig sociaal contact. Door de wankelende gezondheid van mijn moeder bleef ik enig kind. Mijn vader ging optimistisch door het leven: hij had Auschwitz overwonnen. Mijn moeder was getraumatiseerd, had zware angststoornissen. Toch had ik een normale jeugd in Gent. Mijn ouders beschermden me tegen de gruwelverhalen. Pas op hoogbejaarde leeftijd vertrouwde mijn vader zijn belevenissen toe aan het papier.

– *Speelde de Joodse traditie nog een rol?*
Volstrekt niet en dat vind ik wel jammer. Mijn moeder kwam uit een open protestants milieu. Bij mijn vader werden de joodse feestdagen gevierd, maar hij droeg dat niet aan mij over, hij was overtuigd atheïst. Ik ben vrijzinnig opgevoed en leerde respectvol om te gaan met andersdenkenden. Mijn aandacht gaat vooral

Henri Heimans voor het Forensisch Psychiatrisch Centrum in Gent. „Investeer meer in preventie.” © Kristof Ghyselinck

naar diepmenselijke waarden, naar de kracht van mensen. De zin van mijn leven is bouwen aan een rechtvaardige wereld.

– *Ging u daarom rechten studeren?*
Ik wilde jeugdrechter worden, maar het liep anders. Ik werd parketmagistraat, onderzoeksrechter en strafrechter bij het hof van beroep. Wat mij boeit, zijn de om-

„Hoe meer respectloos je iemand behandelt, hoe minder je na zijn vrijlating nog mag verwachten”

standigheden van het menselijke falen. Als je daders en slachtoffers op een menselijke manier behandelt, krijg je een zeker respect terug. Geen dankbaarheid, want uiteindelijk moet je een straf uitspreken. Diepmenselijke omgang vraagt moeite, want je wordt soms geconfronteerd met weerzinwekkende feiten. Zijn mensen

genetisch gedetermineerd of geven omgevingsfactoren de doorslag? Ik ben ervan overtuigd dat het een en-en-verhaal is.

– *Vanwaar uw inzet voor geïnterneerden?*
Ik verving een collega bij de Commissie tot Bescherming van de Maatschappij als voorzitter, en dat ben ik vandaag nog. Die functie overstijgt het zuiver juridische. Ik heb contact met verzorgingsinstellingen, met therapeuten en psychologen. Het blijft wel confronterend, zoveel trieste verhalen. Ik zag verschrikkelijke omstandigheden van detentie, waar geen behandeling aan te pas kwam, zelfs geen elementaire zorg. Dat stel ik al jaren aan de kaak. Bij justitie, volksgezondheid en welzijn is er nu wel een evolutie ten goede. Te weinig en te laat, maar toch. Op preventief vlak moet veel meer worden geïnvesteerd. Op het moment dat er nog geen strafbaar feit is gepleegd, vinden mensen met een psychische aandoening de weg niet naar aangepaste geestelijke gezondheidszorg.

– *Wat betekent de mensenrechtenprijs voor u?*
Ik ben vereerd en het is een erkenning.

Mijn boodschap blijft dat internering geen louter justitieprobleem is, maar een probleem van geestelijke gezondheidszorg. Een recent voorbeeld raakte me erg: een meisje van 21, met een hele geschiedenis van instellingen en opnames, werd van de gevangenis naar de kliniek gebracht, begeleid door agenten met kogelvrije vesten. Dat verliep correct, maar al dat machtsvertoon voor een meisje dat 45 kilo weegt... Zieke mensen die een banaal strafbaar feit plegen, wat heeft justitie met hen te maken? Niks. Toch worden ze gedumpte in gevangenis.

– *Geloof u nog in de goedheid van de mens?*
In iedere mens zit een tikkeltje goedheid dat ontdekt en gestimuleerd moet worden. Er zijn mensen met een anti-sociale psychopatische persoonlijkheid of een weinig ontwikkeld geweten, maar die moeten toch niet in de vergeetput? Hoe meer respectloos je iemand behandelt, hoe minder je nadien mag verwachten.